Powszechny

dziennik praw państwa i rządu

dla

cesarstwa austryackiego.

Część LXXIV.

Wydana i rozesłana: dnia 18. Grudnia 1852.

Allgemeines

Reichs-Gesetz- und Regierungsblatt

für das

Kaiserthum Oesterreich.

LXXIV. Stück.

Ausgegeben und versendet am 18 December 1852

Część LXXIV.

Wydana i rozesłana dnia 18. Grudnia 1852.

252.

Patent cesarski z dnia 4. Września 1852;

obowiązujący w całym obrębie państwa z wyjątkiem Pogranicza wojskowego, mocą którego wydaną zostaje nowa ustawa o handlu domokrążnym.

My Franciszek Józef pierwszy,

z Bożej łaski Cesarz Austryacki;

Król Węgierski i Czeski, Król Lombardyi i Wenecyi, Dalmacyi, Kroacyi, Slawonii, Galicyi, Lodomeryi i Illiryi; Król Jerozolimy i t. d.; Arcyksiąże Austryi; Wielki - Książe Toskany i Krakowa; Książe Lotaryngii, Solnogrodu, Styryi, Karyntyi, Krainy i Bukowiny; Wielki-Książe Siedmiogrodu; Margrabia Morawii, Książe górnego i dolnego Szląska, Modeny, Parmy, Piacency i Gwastalli, Oświecima i Zatora, Cieszyna, Fryjulu, Raguzy i Zadry; uksiążęcony Hrabia Habsburga, Tyrolu, Kiburga, Gorycyi i Gradyski, Książe Trydentu i Bryksenu; Margrabia górnej i dolnej Łuzacyi i na Istryi; Hrabia Hohenembsu, Feldkirchu, Bregencu, Sonnenberga i t. d.; Pan Tryestu, Kattary i na Marchii windyjskiej; Wielki-Wojewoda województwa Serbii i t. d. i t. d.

Zważywszy, iż patent o handlu domokrążnym z dnia 5 Maja 1811 r. *), nie obejmuje wszystkich części Naszego państwa, tudzież, iż przedmiot onegoż w biegu czasu ważnych doznał zmian, wymagających nowych postanowień, po wysłuchaniu Naszych ministrów i zasięgnieniu zdania Naszej Rady państwa, przy równoczesnem zniesieniu wspomnionego patentu z d. 5. Maja 1811 r. i odnoszących się do niego późniejszych ustaw i przepisów w celu uregulowania handlu domokrążnego, rozporządzamy, co następuje:

§. 1.

Pod handlem domokrążnym rozumie się handel towarami, chodząc od miejsca do miejsca, od domu do domu, bez stałego stanowiska do sprzedaży.

---

*) W zbiorze ustaw i rozporządzeń politycznych tom 36, str. 107.

LXXIV. Stück.

Ausgegeben und versendet am 18. December 1852.

252.

Kaiserliches Patent vom 4. September 1852,

giltig für das gesammte Kaiserreich, mit Ausschluss der Militärgränze,

wodurch ein neues Gesetz über den Hausirhandel erlassen wird.

Wir Franz Joseph der Erste,

von Gottes Gnaden Kaiser von Oesterreich;

König von Hungarn und Böhmen, König der Lombardei und Venedigs, von Dalmatien, Croatien, Slavonien, Galizien, Lodomerien und Illirien, König von Jerusalem etc.; Erzherzog von Oesterreich; Grossherzog von Toscana und Krakau; Herzog von Lothringen, von Salzburg, Steyer, Kärnthen, Krain und der Bukowina; Grossfürst von Siebenbürgen; Markgraf von Mähren; Herzog von Ober- und Nieder-Schlesien, von Modena, Parma, Piacenza und Guastalla, von Auschwitz und Zator, von Teschen, Friaul, Ragusa und Zara; gefürsteter Graf von Habsburg, von Tirol, von Kyburg, Görz und Gradiska; Fürst von Trient und Brixen; Markgraf von Ober- und Nieder-Lausitz und in Istrien; Graf von Hohenembs, Feldkirch, Bregenz, Sonnenberg etc.; Herr von Triest, von Cattaro und auf der windischen Mark; Grosswoiwod der Woiwodschaft Serbien etc. etc.

*In der Erwägung, dass das Hausirpatent vom 5. Mai 1811 *) nicht alle Theile Unseres Reiches umfasset, und der Gegenstand desselben im Laufe der Zeit wesentliche Veränderungen erlitt, die neuer Bestimmungen bedürfen, finden Wir nach Vernehmung Unserer Minister und Anhörung Unseres Reichsrathes unter Aufhebung des bezogenen Hausirpatentes vom 5. Mai 1811 und der darauf bezüglichen nachträglichen Gesetze und Vorschriften zur Regelung des Hausirhandels Folgendes anzuordnen:*

§. 1.

Unter Hausirhandel wird der Handel mit Waaren, im Umherziehen von Ort zu Ort und von Haus zu Haus, ohne bestimmte Verkaufsstätte, verstanden.

**) In der Sammlung der politischen Gesetze und Verordnungen, Band 36, Seite 107.*

§. 2.

Handel domokrążny, może być prowadzonym tylko za szczególnem pozwoleniem i przy zachowaniu przepisów następnych.

§. 3.

Pozwolenie do prowadzenia handlu domokrążnego, może być udzielone tylko osobom, które

a) są poddanymi austryackimi,

b) mają lat 30 wieku,

c) nie są dotknięte uderzającą chorobą obrzydliwą lub innem podobnem kalectwem;

d) nie były karanemi za przemytnictwo, albo bezkarnie nie zostały wypuszczonemi od śledztwa za przestępstwa dochodowe, jedynie dla braku dowodów; lub które nie były karanemi za ciężkie przestępstwa dochodowe, lub które nie utraciły otrzymanego pozwolenia (§. 20):

e) nieskazitelnych są obyczajów i nienagannego politycznego zachowania;

f) używają zupełnie praw obywatelskich;

Od postanowienia *b)* można odstąpić pod pewnemi okolicznościami (§§. 17 i 18).

§. 4.

Pozwolenia do handlu domokrążnego, udzielają władze obwodowe polityczne (władze komitetowe, delegacye).

§. 5.

Osoby, chcące dostąpić tego pozwolenia, muszą przez urząd powiatowy podać prośbę do władzy obwodowej (władzy komitatowej, delegacyi), w której obrębie mają stałą siedzibę swoję, i wykazać się należycie, iż są zdolnemi według §. 3 do dostąpienia takiego pozwolenia.

§. 6.

Pozwolenie do handlu domokrążnego, udzielonem będzie na mocy osobnego paszportu lub książeczki domokrąztwa. Takie pozwolenie ważnem jest tylko dla osoby, wymienionej w dokumencie, i nie wolno jest dokumentu pozwolenia ani odstępować komu innemu, ani też rozciągnąć takowego na inne jeszcze osoby.

§. 7.

Pozwolenie handlu domokrążnego, wystawionem będzie tylko na rok jeden; jednakże osoba, będąca w posiadaniu takiego pozwolenia, upraszać może o przedłużenie czasu, dozwolonego jej do handlu domokrążnego, u władzy, która do udzielania pozwolenia według jej zamieszkania jest właściwą; takiej prośbie należy zadosyć uczynić, jeżeli nie ma szczególnych powodów do odmówienia, które proszącemu wyrazić należy przy wydaniu rezolucyi.

Prośbę o przedłużenie czasu pozwolonego do handlu domokrążnego, należy podać na trzy miesiące przed upływem terminu, a w podaniu wyrażonem być winno, w którym dniu i miesiącu i pod jaką liczbą pierwotne pozwolenie handlu domokrążnego udzielonem było. Daty do tego potrzebne, wyjąć należy z dokumentu pozwolenia na handel domokrążny.

§. 2.

Der Hausirhandel kann nur mit besonderer Bewilligung und unter Beobachtung der nachfolgenden Bestimmungen betrieben werden.

§. 3.

Die Bewilligung zum Betriebe des Hausirhandels darf nur Personen ertheilt werden, welche

a) österreichische Unterthanen sind;

b) das Alter von 30 Jahren erreicht haben;

c) nicht mit einer auffallenden eckelhaften Krankheit oder dergleichen Gebrechen behaftet sind:

d) nicht wegen Schleichhandels bestraft, oder bei einer vorausgegangenen Gefälls-Untersuchung nur aus Mangel an Beweisen straflos entlassen wurden, oder die nicht wegen einer schweren Gefälls-Uebertretung gestraft, oder der erhaltenen Bewilligung verlustig erklärt worden sind (§. 20);

e) von unbescholtenen Sitten und tadelloser politischer Haltung sind:

f) im Vollgenusse der bürgerlichen Rechte stehen.

Von der Bestimmung b) darf unter gegebenen Umständen (§§. 17 und 18) abgegangen werden.

§. 4.

Die Bewilligung zum Hausirhandel ertheilen die politischen Kreisbehörden (Comitats behörden, Delegationen).

§. 5.

Personen, welche sich um eine solche Bewilligung bewerben wollen, haben durch das Bezirksamt bei der Kreisbehörde (Comitatsbehörde, Delegation), in derem Bereiche ihr fester Wohnsitz liegt, darum anzusuchen und sich gehörig auszuweisen, dass sie nach §. 3 für eine solche Bewilligung geeignet sind.

§. 6.

Die Bewilligung zum Hausirhandel wird durch Ausfertigung eines besonderen Hausirpasses oder Hausirbüchels ertheilt. Diese Bewilligung gilt nur für die Person, welche im Hausir-Documente bezeichnet ist, und es darf das Bewilligungs-Document weder an einen Anderen abgetreten, noch auf andere Personen ausgedehnt werden.

§. 7.

Die Bewilligung zum Hausirhandel wird nur auf Ein Jahr ertheilt; doch kann eine Person, welche bereits im Besitze einer solchen ist, um Verlängerung der zugestandenen Hausirzeit bei der nach ihrem Wohnorte zur Verleihung competenten Behörde ansuchen, und diesem Ansuchen soll willfahret werden, wenn nicht besondere Gründe für die Abweisung vorhanden sind; diese sollen dem Bittwerber bei Ertheilung des Bescheides bekannt gegeben werden.

Das Ansuchen um Verlängerung der Hausirzeit ist drei Monate vor Ablauf der bewilligten Frist zu stellen und in dem Gesuche anzuführen, an welchem Tage und Monate und unter welcher Zahl die ursprüngliche Bewilligung zum Hausirhandel ertheilt worden ist. Das zu dieser Angabe Nöthige ist aus dem Hausir-Documente zu entnehmen.

§. 8.

Pomimo uzyskanego takowego pozwolenia, handel domokrążny prowadzonym być może tylko wtenczas, jeżeli domokrążca wypełni następujący na niego nałożony obowiązek, t. j. jeżeli w każdem miejscu, do którego wejdzie, każe wizować swój dokument domokrążny, u władzy politycznej lub policyjnej, jeżeli się takowa w miejscu znajduje.

W miastach i miasteczkach, gdzie się nie znajduje władza polityczna ani policyjna, paszport domokrążny widowany być ma w magistracie lub u przełożonego gminy.

§. 9.

Pierwotne pozwolenie do handlu domokrążnego, ogranicza się tylko na ten kraj koronny, w którem udzielonem zostało. Jeżeli domokrążca wstępuje w inny kraj koronny, natenczas pozwolenie, które ma, rozciąga się tylko na te miejsca, do których jego paszport domokrążny został widowanym przez władzę. Gdyby zaś domokrążca prowadzić chciał handel domokrążny w drugim kraju koronnym, do którego wstąpił, natenczas winien w ciągu dni 10 od dnia, w którym wstąpił w kraj koronny, prosić władzę obwodową tegoż kraju koronnego o potwierdzające widowanie swego paszportu domokrążnego, przez które mu udzielonem zostanie pozwolenie handlowania domokrążnego w całym kraju koronnym. Takiego widowania potwierdzającego, należy odmówić, jeżeli przeciw osobie domokrążcy, albo przeciw ważności dokumentu, lub względem sposobu prawnego wykonywania handlu domokrążnego, powstają wątpliwości uzasadnione. Widowanie władzy obwodowej, potwierdzające dla dotyczącego kraju koronnego, należy widocznem uczynić na paszporcie domokrążnym.

Nigdy zaś nie można przekroczyć terminu pierwotnie udzielonego pozwolenia, a nowy dokument nie może być wystawionym inaczej jak tylko w sposób, wskazany w §§. 5 i 7.

§. 10.

Jeżeli w pewnych miastach lub miejscach, nie jest dozwolonym handel domokrążny, nie będzie mógł tamże być wykonywanym, mimo udzielonego i otrzymanego pozwolenia w takich miejscach; a takie wyjęte miejsca, należy w dokumencie dla krajów koronnych, których się tyczy, wyrazić pierwotnie lub względnie przy widowaniu dokumentu (§. 9).

§. 11.

W okręgu granicznym pozwolonem być może handlowanie domokrążne tylko mieszkańcom onegoż, przez władzę właściwą, i to w porozumieniu z władzą finansową powiatową, a dokument na to pozwolenie wystawiony, wtedy tylko jest ważnym w okręgu granicznym, jeżeli ważność onego dla tegoż okręgu wyraźnie jest na nim namienioną.

§. 12.

Towary, któremi można prowadzić handel domokrążny, muszą być wyrobionemi w kraju i zaopatrzone stęplem i wykazami pochodzenia.

Nawet z pomiędzy towarów krajowych, wyłączonemi są z handlu domokrążnego, następujące:

a) towary materyalne i korzenne, oleje destylowane;
b) wszelkie płyny służące do napoju;
c) cukier, cukierki, czekolada, pierniki i ogólnie wszelkie łakocie;

§. 8.

Der Hausirhandel kann ungeachtet der erwirkten Bewilligung nur dann betrieben werden, wenn der Hausirer die nachstehende ihm obliegende Verpflichtung erfüllt, in jedem Orte, den er betritt, falls sich dort eine politische oder polizeiliche Behörde befindet, sein Hausir-Document von derselben vidiren zu lassen.

In Städten und Märkten, wo sich eine politische oder polizeiliche Behörde nicht befindet, hat diese Vidirung beim Magistrate oder bei der Gemeindevorstehung zu geschehen.

§. 9.

Die ursprüngliche Bewilligung zum Hausirhandel ist nur auf jenes Kronland beschränkt, in welchem sie ertheilt worden ist. Betritt der Hausirer ein anderes Kronland, so gilt seine Bewilligung nur für jene Orte, für welche sein Hausir-Document von der Behörde vidirt worden ist. Sollte aber der Hausirer in dem betretenen anderen Kronlande den Hausirhandel ausüben wollen, so hat er sich binnen 10 Tagen vom Tage des Eintrittes in das Kronland an eine Kreisbehörde dieses Kronlandes um die bestätigende Vidirung seines Hausir-Documentes zu wenden, durch welche ihm die Hausirbewilligung auch für das ganze Kronland zu Theil wird. Eine solche bestätigende Vidirung ist dann zu verweigern, wenn über die Person des Hausirers oder über die Giltigkeit des Documentes, oder über die gesetzmässige Art der Ausübung des Hausirhandels gegründete Bedenken sich ergeben; die für das Kronland bestätigende Vidirung der Kreisbehörde ist auf dem Hausir-Documente genau ersichtlich zu machen.

In keinem Falle darf aber die Dauer der ursprünglich ertheilten Bewilligung überschritten, und ein neues Document kann nur in der im §. 5 und 7 vorgeschriebenen Weise bewirkt werden.

§. 10.

In soferne der Hausirhandel in einzelnen Städten oder Ortschaften nicht gestattet ist, darf er ungeachtet der ertheilten und erhaltenen Hausirbewilligung in solchen Orten nicht ausgeübt werden, und sind diese ausgenommenen Orte in dem Documente für die Kronländer, die es betrifft, ursprünglich oder beziehungsweise bei der Vidirung (§. 9) zu bezeichnen.

§. 11.

In dem Gränzbezirke wird der Hausirhandel nur den Bewohnern desselben von der competenten Behörde und zwar im Einverständnisse mit der Finanz-Bezirksbehörde bewilliget, und das ausgestellte Document ist nur dann in demselben giltig, wenn darin die Giltigkeit für den Gränzbezirk ausdrücklich angemerkt ist.

§. 12.

Die Waaren, mit denen Hausirhandel getrieben wird, müssen inländischen Ursprunges und mit dem Stämpel, dann mit den Bezugs-Ausweisen versehen seyn.

Selbst von den inländischen Waaren sind nachstehende vom Hausirhandel ausgeschlossen:

a) *Material- und Specereiwaaren, destillirte Oele;*

b) *alle zum Getränke dienenden Flüssigkeiten;*

c) *Zucker, Zuckerwerk, Chocolade, Lebkuchen und überhaupt alle Leckerbissen;*

d) maście, plastry i w ogólności wszelkie pojedyncze i złożone lekarstwa dla ludzi i zwierząt;

e) wszelkie trucizny;

f) żywe srebro i antymon;

g) wszelkie preparaty z żywego srebra, antymonu i ołowiu;

h) wszelkie preparaty eksplodujące;

i) wszelkie kwasy mineralne;

k) kamienie drogie, złoto i srebro tak nowe jak stare, w łomach, wyrobione lub nie wyrobione, tłoczone i nietłoczone, w kruszczach lub stopione; monety zdawkowe z jakiegobądź kruszcu;

l) naczynia i paramenta kościelne;

m) mundury wojskowe i broń wszelkiego rodzaju;

n) losy loteryjne i podobne losy cząstkowe, mające udział w loteryi;

o) dzieła literackie i artystyczne, jak książki, śpiewy, kalendarze, obrazy, posągi. popiersia;

p) przedmioty monopoliów rządowych.

Wyjątki, dopuszczalne szczególnemi okolicznościami, wyrażone są w §. 17.

§. 13.

Domokrążca winien dokument swój domokrążny zawsze nosić przy sobie i okazać go zwierzchności każdego miasta i miasteczka, przez które przechodzi, dla przyłożenia urządowego „Vidi". Widowanie nastąpi bez przeszkody, jeżeli przeciw rzetelności dokumentu, lub przeciw osobie, której dotyczy, nie ma nic do zarzucenia. Zresztą, odnosić się winno do §. 9.

§. 14.

Domokrążcy, który za zezwoleniem prowadzi handel domokrążny już lat kilka, i zawsze się sprawował bez nagany, lecz przez ułomność cielesną, udowodnioną świadectwem legalnem, postawionym jest w niemożności noszenia sam towarów, przeznaczonych na handel domokrążny, może być przez władzę właściwą pozwolonem trzymać pomocnika. Takowy jednak musi szczególnie być wyrażonym w dokumencie domokrążnym.

§. 15.

Ażeby jakiej osobie udzielonem być mogło pozwolenie do służenia za pomocnika domokrążcy, musi się wykazać, iż posiada wszystkie te przymioty, które są przepisanemi w ogólności dla domokrążców w §. 3.

§. 16.

Handel domokrążny towarami w takiej ilości, iż do jej transportu potrzebnym jest wóz zaprzężny lub zwierzę ładowne, jest zakazany.

§. 17.

Przez szczególny wzgląd na stosunki wyżywienia niektórych okolic, przyznaje się mieszkańcom ich, szczególne korzyści pod względem handlu domokrążnego pewnemi towarami. Te korzyści zasadzają się na tem, iż w takich okolicach udzielonem być może pozwolenie handlu domokrążnego pewnemi towarami także takim osobom męzkim i żeńskim, które wprawdzie nie doszły jeszcze roku 30 wieku, lecz liczą już

d) *Salben, Pflaster und überhaupt alle einfachen und zusammengesetzten Arzeneien für Menschen und Thiere;*
e) *alle Gifte;*
f) *Quecksilber und Spiessglanz;*
g) *alle Präparate aus Quecksilber, Spiessglanz und Blei;*
h) *alle Knallpräparate;*
i) *alle Mineralsäuren;*
k) *Edelsteine, Gold und Silber, sowohl neu als alt, gebrochen, verarbeitet oder unverarbeitet, geprägt oder ungeprägt, in Erzen oder ausgeschmolzen; Scheidemünzen aus was immer für Metallen;*
l) *Kirchengefässe und Paramente;*
m) *Militär-Montursstücke und Waffen aller Art;*
n) *Lotterielose und ähnliche Antheilsscheine an einem Glücksspiele;*
o) *literarische und artistische Werke, wie: Bücher, Lieder, Kalender, Bilder, Statuen, Büsten;*
p) *Gegenstände eines Staatsmonopoles.*

Ausnahmen, welche durch besondere Umstände zulässig werden, sind im §. 17 angegeben.

§. 13.

Ein Hausirer hat sein Hausir-Document immer mit sich zu führen, und der Obrigkeit jedes Marktes und jeder Stadt, durch welche er passirt, zur Beisetzung des ämtlichen Vidi vorzuzeigen. Die Vidirung wird unbeanständet vorgenommen, wenn sich nicht gegen die Echtheit des Documentes oder gegen die Person, die es betrifft, Bedenken ergeben. Uebrigens wird sich auf §. 9 bezogen.

§. 14.

Einem Hausirer, der dieses Geschäft bereits mehrere Jahre mit Bewilligung betreibt, und sich immer tadellos benommen hat, aber durch mittelst eines legalen Zeugnisses erwiesene, körperliche Gebrechen in die Unmöglichkeit versetzt wird, die für den Hausirhandel bestimmten Waaren selbst zu tragen, kann ein Gehilfe von der betreffenden Behörde bewilliget werden. Dieser muss im Hausir-Documente eigens bezeichnet seyn.

§. 15.

Damit einer Person die Bewilligung ertheilt werden kann, den Gehilfen eines Hausirers abzugeben, muss sie alle jene Eigenschaften für sich ausweisen, die für Hausirhändler überhaupt im §. 3 vorgeschrieben sind.

§. 16.

Das Hausiren mit Waarenmengen, zu deren Fortschaffung ein bespannter Wagen oder ein Lastthier benöthiget wird, ist nicht gestattet.

§. 17.

In besonderer Berücksichtigung der Nahrungsverhältnisse einiger Gegenden werden den Bewohnern derselben besondere Begünstigungen bezüglich des Hausirhandels mit gewissen Waaren zugestanden. Sie bestehen darin, dass in solchen Gegenden die Bewilligung zum Hausirhandel mit gewissen Waaren auch solchen Personen männlichen oder weiblichen Geschlechtes ertheilt werden kann, welche das dreissigste Lebensjahr noch nicht

upłynionych lat 24 i używają praw obywatelskich w zupełności, nakoniec, iż udzielone pozwolenie ze strony dotyczącej władzy obwodowej (komitatowej, delegacyi), ważnem było na całe państwo, nawet w tych miejscach, które zresztą są wyjęte.

Osoby, którym takie korzyści udzielono, są następujące:

a) mieszkańcy dotychczasowego niższo-austr. okręgu Wajdhofen nad rz. Thaya, co do nici i wstążek wyrobionych w tym okręgu; równie jak mieszkańcy m. Karlstein i okolic, pod względem wyrobu zegarów drewnianych;

b) mieszkańcy gór kruszczowych czeskich, pod względem wyrabianych tamże koronek i towarów dzierganych;

c) mieszkańcy doliny zwanej Pusterthal w Tyrolu, mianowicie mieszkańcy z Defferegen, co do kobierców;

d) mieszkańcy z Walsugana i Groden w Tyrolu, co do artykułów dotąd im przyznanych;

e) druciarze słowaccy, handlarze płótnem z komitatu arwaskiego, handlarze prostych towarów lnianych i bawełnianych z S. Georgen, S. Nicolai i S. Peter we Węgrzech;

f) mieszkańcy z Gottschee, Pöllant, Reifniz w Krainie, co do handlu ostrygami, oliwą, chlebem świętojańskim, cytrynami, daktylami, winem dragaskiem, figami, jabłkami granatowemi, orzechami laskowemi, kalamarami, kaprami, kasztanami, cytrynami, liśćmi bobkowemi, migdałami, margarantami, muszlami, pomarańczami, ryżem, sardelami, żółwiami, jagodami winnemi, rozynkami itp. przedmiotami, którem dotąd handlowali.

§. 18.

Osoby, będące już w czasie zaprowadzenia niniejszego patentu, w posiadaniu pozwolenia handlu domokrążnego, mogą dalej prowadzić taki handel aż do upływu tegoż pozwolenia; jednakże i one związane są postanowieniami, zawartemi w niniejszym patencie; może im nawet być udzielonem nowe pozwolenie, chociaż nie uczyniły zadosyć warunkowi, wyrażonemu w §. 3 lit. *b)* i nie należą do osób, w §. 17 wspomnionych; jednakże wtenczas tylko jeżeli nie ciężży na nich zarzut uzasadniony, i jeżeli uczynią zadosyć innym tu wyrażonym przepisom.

§. 19.

Przestąpienia niniejszego patentu o handlu domokrążnym, podlegają następującym karom:

a) Cudzoziemcy bez różnicy, schwytani na handlu domokrążnym, tudzież krajowcy, nie mogący się wykazać pozwoleniem, albo mający pozwolenie już wygasłe, albo brzmiące na obce imię, ulegną karze 25—100 złr. Krajowcy wyłączeni będą na zawsze od handlu domokrążnego;

b) osoby, prowadzący handel domokrążny towarami zagranicznemi lub krajowemi, podlegającemi stęplowi, lecz niestęplowanemi, nakoniec te, które się nie mogą wykazać pochodzeniem krajowem towarów, ulegną postępowaniu według ustaw dochodowych, i utracą upoważnienie handlu domokrążnego:

c) Kto prowadzi handel domokrążny towarami zakazanemi (§. 12 lit. *a—p*), ulegnie karze od 5—25 złtr. oprócz tej kary, która na niego nałożoną będzie na

erreicht, jedoch das vierundzwanzigste zurückgelegt haben, und in den Vollgenuss der bürgerlichen Rechte gesetzt sind; endlich dass die von der betreffenden Kreisbehörde (Comitatsbehörde, Delegation) ertheilte Bewilligung für das ganze Reich, selbst mit Einschluss aller sonst ausgenommenen Orte giltig ist.

Die so begünstigten Personen sind:

a) Die Bewohner des bisherigen niederösterreichischen Bezirkes von Waidhofen an der Thaya, in Bezug auf die in diesem Bezirke erzeugten Zwirne und Bänder, sowie die Bewohner von Karlstein und der Umgebung in Bezug auf Holz-Uhren;

b) die Bewohner des böhmischen Erzg birges, bezüglich der dort erzeugten Spitzen und Stickwaaren;

c) die Bewohner des Pusterthales in Tirol, namentlich jene von Deffereggen, in Bezug auf Teppiche;

d) die Bewohner von Valsugana und Gröden in Tirol, bezüglich der ihnen bisher zugestanden gewesenen Artikel;

e) die slovakischen Drahtbinder, die Leinwandhändler aus dem Arvaer Comitate, die Händler mit gemeinen Leinen- und Baumwollwaaren von St. Georgen, St. Nicolai, St. Peter in Ungarn;

f) die Bewohner von Gottschee, Pöllant, Reifniz in Krain, bezüglich des Handels mit Austern, Baumöl, Johannisbrot, Citronen, Datteln, Dragawein, Feigen, Granatäpfeln, Haselnüssen, Calamari, Kapern, Kastanien, Limonien, Lorbeerblättern, Mandeln, Margaranten, Muscheln, Pomeranzen, Reis, Sardellen, Schildkröten, Weinbeeren, Zibeben u. dgl. von ihnen bisher geführten Gegenständen.

§. 18.

Denjenigen Personen, welche zur Zeit des Eintrittes der Wirksamkeit dieses Gesetzes schon im Besitze einer noch giltigen Hausirbewilligung sind, ist der Hausirhandel bis zum Ablaufe dieser Bewilligung gestattet, sie sind aber an die in diesem Patente enthaltenen Bestimmungen gebunden; auch darf ihnen eine neue Bewilligung ertheilt werden, wenn sie auch der im §. 3, lit. b) ausgesprochenen Bedingung nicht entsprechen, und nicht zu den im §. 17 angeführten gehören, vorausgesetzt, dass gegen sie kein begründetes Bedenken obwaltet und sie den übrigen hier gegebenen Vorschriften entsprechen.

§. 19.

Uebertretungen dieses Hausir-Patentes werden mit nachstehenden Strafen belegt:

a) Ausländer ohne Unterschied, welche im Hausiren betreten werden, und Staats-Angehörige, welche sich mit einem Bewilligungs-Documente gar nicht, oder nur mit einem bereits erloschenen, oder mit einem auf einen anderen Namen lautenden ausweisen können, werden mit einer Geldstrafe von 25—100 fl. belegt. Inländer werden zugleich vom Hausirhandel für immer ausgeschlossen;

b) Personen, die mit ausländischen oder mit inländischen der Stämpelung unterworfenen, aber ungestämpelten Waaren Hausirhandel treiben, endlich solche, die sich über den inländischen Ursprung ihrer Waaren nicht gehörig auszuweisen vermögen, sind nach den Gefällsgesetzen zu behandeln und verlieren das Hausirhandels-Befugniss;

c) wer mit unerlaubten Waaren Hausirhandel treibt (§. 12, lit. a—p), wird, abgesehen von der nach den bestehenden allgemeinen und Gefälls-Strafgesetzen ihn treffenden

mocy istniejących ustaw powszechnych lub ustaw dochodowych; a w razie powtórnego przestąpienia, wyłączonym będzie zupełnie od handlu domokrążnego. Towary zakazane, będą skonfiskowane;

d) kto swój dokument handlu domokrążnego odstąpi drugiemu, utraci prawo domokrąztwa;

e) kto w kraju, dla którego dokument handlu domokrążnego nie jest wystawionym, bez szczególnego pozwolenia władzy właściwej, prowadzi dłużej handel domokrążny nad dni 10, lub kto w ciągu pierwszych dni 10 nie poddał swój dokument pod widowanie władzy wyrażonej w §. 8; kto w miastach i miasteczkach kraju, w którym zyskał pozwolenie handlu domokrążnego, prowadzi taki handel bez uprzedniego zgłoszenia się do zwierzchności miejscowej; kto nareszcie prowadzi handel domokrążny w okręgu granicznym, nie będąc do tego osobno upoważnionym, ulegnie za pierwszym razem karze od 2—5 złr., za drugim razem karze od 5 złr., za trzecim zaś razem, odjętem mu będzie pozwolenie handlu domokrążnego. Jeżeli oprócz tego prowadzi z sobą towary zakazane, ulegnie karze nadto jeszcze nałożonej;

f) kto do handlowania domokrążnego używa pomocnika, nie mając na to wyraźnego pozwolenia, podlegnie karze złr. 10;

g) kto do handlu domokrążnego używa wozu lub bydlęcia ładownego, ulegnie karze od 20—50 złtr.;

h) inne, nie wyszczególnione tu wyraźnie przestępstwa przeciw przepisom handlowym, karanemi będą karą od 30 kr. do 2 złr.

Za kary pieniężne, nałożone za przestępstwa ustawy o handlu domokrążnym odpowiada towar, który miał przy sobie domokrążca w czasie popełnionego przestępstwa.

§. 20.

Dochodzenie przestępstw ustawy o handlu domokrążnym, należy do władz, które dochodzić i karać mają przestępstwa dochodowe. Kary pieniężne, obrócone będą na ten sam cel, jak kary pieniężne za przestępstwa dochodowe. Wyroki skazujące na karę, mają być podane do wiadomości tej władzy, która wystawiła dokument handlu domokrążnego.

§. 21.

Obwinionemu o przestąpienie patentu o handlu domokrążnym, stoi otwarta droga rekursu do władzy wyższej, podobnie jak każdemu innemu obwinionemu o przestępstwo dochodowe, według postanowień ustaw dochodowych.

§. 22.

Moji ministrowie handlu, finansów i spraw wewnętrznych, tudzież naczelnik najwyższej władzy policyjnej, mają sobie poleconem wykonanie patentu niniejszego.

Dan w Naszem głównem i stołecznem mieście Wiedniu dnia 4. Września 1852, Naszego panowania w roku czwartym.

Franciszek Józef m. p.

Hr. **Buol-Schauenstein** m. p. **Bach** m. p. **Baumgartner** m. p.

Z Najwyższego rozkazu Najjaśniejszego Pana, Jego Ces. Król. Mości,
Ransonnet m. p.

Ahndung, mit einer Geldstrafe von 5—25 fl. belegt, und im Wiederholungsfalle ganz vom Hausirhandel ausgeschlossen. Die unerlaubten Waaren sind verfallen;

d) *wer sein Hausir-Document an einen Anderen abtritt, verliert das Recht zum Hausiren;*

e) *wer in einem anderen Lande, als in demjenigen, für welches das Hausir-Document lautet, ohne besonderer Bewilligung der competenten Behörde länger als 10 Tage hausirt, oder wer innerhalb der ersten 10 Tage sein Document nicht bei der im §. 8 bezeichneten Behörde hat der Vidirung unterziehen lassen, wer in Städten und Märkten eines Landes, für welches er die Hausirbefugniss erlangt hat, ohne vorausgegangener Meldung der Ortsobrigkeit Hausirhandel treibt, ferner wer in dem Gränzbezirke hausirt, ohne dazu besonders befugt zu seyn, wird im ersten Betretungsfalle mit einer Geldstrafe von 2—5 fl., im zweiten Betretungsfalle mit einer Strafe von 5—10 fl., im dritten Falle mit dem Verluste des Hausirrechtes bestraft. Führt er überdiess unerlaubte Waaren mit sich, so unterliegt er noch überdiess der hiefür festgesetzten Strafe;*

f) *wer sich beim Hausiren eines Gehilfen bedient, ohne hiezu ausdrücklich ermächtiget zu seyn, wird mit einer Geldstrafe von 10 fl. belegt;*

g) *wer sich zum Behufe des Hausirhandels eines Wagens oder Lastthieres bedient, verfällt in eine Strafe von 20—50 fl.;*

h) *andere hier nicht ausdrücklich erwähnte Uebertretungen der Hausirvorschriften können mit einer Geldstrafe von 30 Kreuzern bis 2 fl. belegt werden.*

Für die wegen Uebertretungen des Hausirgesetzes verhängten Geldstrafen haftet die Waare, welche der Hausirer bei Uebertretung des Gesetzes mit sich geführt hat.

§. 20.

Die Untersuchung von Uebertretungen des Hausirgesetzes, sowie das Straf-Erkenntniss steht den zur Behandlung und Bestrafung von Gefälls-Uebertretungen bestehenden Behörden zu. Die Strafgelder werden denselben Bestimmungen zugewendet, welche in Ansehung der Gefälls-Strafgelder bestehen. Die Straf-Erkenntnisse sind derjenigen Behörde, welche das Hausir-Document ausgestellt hat, bekannt zu geben.

§. 21.

Den einer Uebertretung des Hausir-Patentes Beschuldigten steht gleich jedem anderen einer Gefälls-Uebertretung Angeschuldigten der Recurs an die höhere Behörde nach den für Gefälls-Uebertretungen festgesetzten Bestimmungen zu.

§. 22.

Mit dem Vollzuge dieses Patentes werden Meine Minister des Handels, der Finanzen und des Innern, dann der Chef der Obersten Polizei-Behörde betraut.

Gegeben in Unserer Haupt- und Residenzstadt Wien am 4. September 1852, Unserer Reiche im vierten Jahre.

Franz Joseph *m. p.*

Gr. Buol-Schauenstein *m. p.* **Bach** *m. p.* **Baumgartner** *m. p.*

Auf Allerhöchsten Befehl Seiner k. k. Apost. Majestät:

Ransonnet *m. p.*

253.

Patent cesarski z dnia 26. Listopada 1852,

obowiązujący w całym obrębie państwa, z wyjątkiem Pogranicza wojskowego; **mocą którego przepisane zostają nowe postanowienia co do stowarzyszeń** (ustawa o stowarzyszeniach).

My Franciszek Józef pierwszy,

z Bożej łaski Cesarz Austryacki;

Król Węgierski i Czeski, Król Lombardyi i Wenecyi, Dalmacyi, Kroacyi, Slawonii, Galicyi, Lodomeryi i Illiryi; Król Jerozolimy i t. d.: Arcyksiąże Austryi; Wielki - Książe Toskany i Krakowa; Książe Lotaryngii, Solnogrodu, Styryi, Karyntyi, Krainy i Bukowiny; Wielki-Książe Siedmiogrodu; Margrabia Morawii, Książe górnego i dolnego Szląska, Modeny, Parmy, Piacency i Gwastalli, Oświecima i Zatora, Cieszyna, Fryjulu, Raguzy i Zadry; uksiążęcony Hrabia Habsburga, Tyrolu, Kiburga, Gorycyi i Gradyski, Książe Trydentu i Bryksenu; Margrabia górnej i dolnej Łuzacyi i na Istryi; Hrabia Hohenembsu, Feldkirchu, Bregencu, Sonnenberga i t. d.; Pan Tryestu, Kattary i na Marchii windyjskiej; Wielki-Wojewoda województwa Serbii i t. d. i t. d.

Zważywszy potrzebę uregulowania w sposobie odpowiednim postanowień prawnych o stowarzyszeniach, w szczególności co do stosunku, w którym stoją do zarządu państwa stowarzyszenia, mające bliższy wpływ na dobro publiczne, postanowiliśmy po wysłuchaniu Naszych ministrów i zasięgnieniu zdania Naszej Rady państwa, rozporządzić, co następuje:

§. 1.

Szczególne pozwolenie rządu do zawiązania wszelkiego rodzaju stowarzyszeń, jest potrzebnem, jeżeli

a) zawiązane być mają według naprzód umówionej reguły (statutów), w ten sposób, iż przystąpienie do stowarzyszenia, nieograniczając go na członków pierwotnych, każdemu jest dozwolonem, który wypełni ustanowione warunki, i podda się regule stowarzyszenia, bez względu na to, czy liczba członków stowarzyszenia już naprzód jest oznaczoną, lub nie;

b) jeżeli są stowarzyszeniami na akcye, t. j. takiemi stowarzyszeniami, przy których kapitał potrzebny, zebranym być ma przez akcye, t. j. przez oznaczone we funduszu spólnego przedsiębiorstwa kwoty udziałowe, na które się ogranicza odpowiedzialność spólników, mogące być przenoszonemi sposobami nabywania w prawie cywilnem wskazanemi;

253.

Kaiserliches Patent vom 26. November 1852,

wirksam für den ganzen Umfang des Reiches, mit Ausnahme der Militärgränze,

wodurch neue gesetzliche Bestimmungen über Vereine (Vereinsgesetz) angeordnet werden.

Wir Franz Joseph der Erste,

von Gottes Gnaden Kaiser von Oesterreich;

König von Hungarn und Böhmen, König der Lombardei und Venedigs, von Dalmatien, Croatien, Slavonien, Galizien, Lodomerien und Illirien, König von Jerusalem etc.; Erzherzog von Oesterreich; Grossherzog von Toscana und Krakau; Herzog von Lothringen, von Salzburg, Steyer, Kärnthen, Krain und der Bukowina; Grossfürst von Siebenbürgen; Markgraf von Mähren; Herzog von Ober- und Nieder-Schlesien, von Modena, Parma, Piacenza und Guastalla, von Auschwitz und Zator, von Teschen, Friaul, Ragusa und Zara; gefürsteter Graf von Habsburg, von Tirol, von Kyburg, Görz und Gradiska; Fürst von Trient und Brixen; Markgraf von Ober- und Nieder-Lausitz und in Istrien; Graf von Hohenembs, Feldkirch, Bregenz, Sonnenberg etc.; Herr von Triest, von Cattaro und auf der windischen Mark; Grosswoiwod der Woiwodschaft Serbien etc. etc.

Bei der Nothwendigkeit, die gesetzlichen Bestimmungen über Vereine, insbesondere in Ansehung des Verhältnisses der einen näheren Einfluss auf öffentliche Interessen nehmenden Vereine zur Staatsverwaltung in einer entsprechenden Weise zu regeln, finden Wir Uns, nach Vernehmung Unserer Minister und nach Anhörung Unseres Reichsrathes bestimmt, zu verordnen, wie folgt:

§. 1.

Die besondere Bewilligung der Staatsverwaltung ist zur Errichtung aller Arten von Vereinen erforderlich, wenn sie:

a) *nach einer vorhinein verabredeten Gesellschaftsregel (Statuten) in der Art eingegangen werden sollen, dass der Eintritt in den Verein ohne Beschränkung auf die ursprünglichen Theilnehmer Jedermann, der die festgesetzten Bedingungen erfüllt, und sich der gesellschaftlichen Regel unterwirft, gestattet ist, die Anzahl der Gesellschaftsglieder mag vorhinein bestimmt seyn oder nicht;*

b) *wenn sie Actienvereine, d. h. solche Vereine sind, bei welchen das erforderliche Capital durch Actien, d. i. durch bestimmte, mittelst der Erwerbungsarten des bürgerlichen Rechtes übertragbare Theilbeträge an dem gesellschaftlichen Unternehmungsfonde, auf welche sich die Haftung der Theilnehmer beschränkt, aufgebracht werden sollen;*

c) jeżeli stowarzyszenie, o którego zawiązanie idzie, według swej właściwości podlega osobnemu przepisowi, który wymaga, ażeby na to wyjednać wprzód pozwolenie rządu.

§. 2.

W szczególności pozwolenie takie wymaganem jest do zawiązania stowarzyszeń, dla następujących celów publicznych, ku pospolitemu dobru dążących:

a) dla rozplenienia umiejętności i kunsztów;
b) dla podźwignienia i ożywienia rolnictwa, górnictwa i leśnictwa, przemysłowości handlu i innych gałęzi produkcyi, w stosunkach pospolitych;
c) dla utrzymywania regularnego związku transportowego między dwoma lub kilką miejscami lądem lub wodą, w ogólności, a dla przedsiębiorstw żeglugi parowej, w szczególności;
d) dla budowania lub utrzymywania kolei żelaznych, mostów, dróg lądowych i wodnych;
e) dla przedsiębiorstw górniczych;
f) dla kolonizacyi;
g) dla zakładów kredytowych;
h) dla zakładów zabezpieczenia;
i) dla zakładów powszechnych zaopatrzenia i rent;
k) dla kas oszczędności;
l) dla zakładów pożyczania na zastaw;
m) dla rozciągnienia stowarzyszenia zawiązanego na mocy udzielonego pozwolenia, przez ustanowienie zakładów filialnych.

§. 3.

Nie wolno zawięzywać stowarzyszeń, któreby zmierzały do rzeczy należących do zakresu prawodawsstwa lub administracyi publicznej.

§. 4.

Pozostawiamy Sobie udzielać Sami pozwolenia do zawiązania stowarzyszeń dla celów w przypadkach w §. 2 pod *a)*, *b)*, *f)*, *g)*, *i)*, wyrażonych, tudzież dla przedsiębiorstw kolei żelaznych i żeglugi parowej, niemniej do zawiązania wszystkich stowarzyszeń, w których idzie o szczególne nadanie korzyści albo o odstąpienia od ogólnych przepisów; nareszcie gdy idzie o rozszerdenie istniejących już prawnie stowarzyszeń, wspomnione w §. 2 pod lit. *m)*.

Odpowiednie ku temuż wnioski, przedkładać ma ministerstwo spraw wewnętrznych.

Ministerstwo spraw wewnętrznych nadaje pozwolenie do zawiązywania stowarzyszeń, wyrażonych w §. 2 pod *c*, *d*, (z wyjątkiem przedsiębiorstw kolei żelaznych i żeglugi parowej), tudzież wyrażonych pod *e*, *h*, *k*, *l*, również tych stowarzyszeń, których fundusz przedsiębiorstwa zebranym być ma w całości lub w części przez akcye, lub których działanie rozciągaćby się miało na obręb administracyjny dwóch lub więcej krajów koronnych.

Jednakże ministerstwo spraw wewnętrznych, winno we wszystkich sprawach, tyczących się stowarzyszeń, a wchodzących w zakres innego towarzystwa, porozumieć się wprzód z temże, w każdym zaś razie z najwyższą władzą policyjną, a kiedykol-

c) *wenn der Verein, um dessen Errichtung es sich handelt, nach seiner Beschaffenheit unter die Anwendung einer besonderen Vorschrift fällt, welche die vorläufige Einholung der Bewilligung der Staatsverwaltung anordnet.*

§. 2.

Insbesondere ist eine solche Bewilligung zur Errichtung von Vereinen für folgende öffentliche und gemeinnützige Zwecke erforderlich:

a) *für die Beförderung der Wissenschaften und Künste;*

b) *für die Ermunterung und Belebung der Landwirthschaft, des Berg- und Forstwesens, des Gewerbefleisses, des Handels oder anderer Zweige der Production in ihren allgemeinen Beziehungen;*

c) *für die Unterhaltung einer regelmässigen Transportsverbindung zwischen zweien oder mehreren Orten zu Wasser oder zu Lande überhaupt, für Dampfschiffahrts-Unternehmungen insbesondere;*

d) *für den Bau oder die Erhaltung von Eisenbahnen, Brücken, Land- und Wasserstrassen;*

e) *für Bergwerks-Unternehmungen;*

f) *für Colonisirungen;*

g) *für Credits-Anstalten;*

h) *für Versicherungs-Anstalten;*

i) *für allgemeine Versorgungs- und Renten-Anstalten;*

k) *für Sparcassen;*

l) *für Pfandleih-Anstalten (Versatz-Anstalten);*

m) *für Ausdehnung eines mit Bewilligung bestehenden Vereines auf Errichtung von Filialen desselben.*

§. 3.

Die Bildung von Vereinen, welche sich Zwecke vorsetzen, die in den Bereich der Gesetzgebung oder der öffentlichen Verwaltung fallen, ist untersagt.

§. 4.

Die Bewilligung der im §. 2 unter a), b), f), g), i) *aufgeführten Vereine, dann der Vereine zu Eisenbahn- und Dampfschiffahrts-Unternehmungen, ferner aller Gesellschaften, bei welchen es sich um eine besondere Begünstigung oder um Abweichungen von den allgemeinen Vorschriften, dann der im §. 2 unter* lit. m) *bezeichneten Ausdehnung giltig bestehenden Vereine handelt, bleibt Uns vorbehalten.*

Die bezüglichen Anträge sind von dem Ministerium des Innern zu erstatten.

Das Ministerium des Innern ertheilt die Bewilligung zur Errichtung der in dem §. 2 unter c), d) *(mit Ausnahme der Eisenbahn- und Dampfschiffahrts-Unternehmungen), dann* e), h), k), l) *angeführten Vereine, dann jener Vereine, deren Unternehmungsfond ganz oder zum Theile durch Actien aufgebracht werden soll, oder deren Wirksamkeit sich auf das Verwaltungsgebiet zweier oder mehrerer Kronländer zu erstrecken hätte.*

Das Ministerium des Innern hat jedoch rücksichtlich aller, den Wirkungskreis eines anderen Ministeriums berührenden Vereins-Angelegenheiten vorläufig mit diesem und stets mit der Obersten Polizei-Behörde sich in das Einvernehmen zu setzen, und bei einer sich

wiek zajdzie niezgodność w zdaniach, przedłożyć przypadek do Najwyższego rozstrzygnienia.

§. 5.

Przedsiębiorstwa górnicze, na podstawie gwarectwa, izby gwarkowe, karbony brackie i kasy górnicze, podlegają postępowaniu według istniejących ustaw górniczych, przez władze do tego powołane.

§. 6.

Co do wszystkich innych w §. 4 nie wyrażonych stowarzyszeń, pozwolenie zawisło od władzy politycznej tego kraju koronnego, w którym stowarzyszenie zawiązanem być ma; z szczególną uwagą na władzę naczelnikowi kraju zakreśloną i na odpowiedzialność, na niego nałożoną.

Władza polityczna krajowa, obowiązaną jest we wszystkich przypadkach, wchodzących w zakres innych władz kraju koronnego, znieść się z takowemi, a w razie objawiającej się różnicy zdań, przedłożyć przypadek do wyższego rozstrzygnienia.

§. 7.

Prożby o pozwolenie stowarzyszenia, należy wnosić do władzy politycznej tego kraju koronnego, w którym dyrekcya lub noszący jakiekolwiekbądź nazwisko naczelny kierunek stowarzyszenia, ma założyć siedzibę swoję.

Prożba takowa może na celu mieć albo: *a)* pozwolenie do zawiązania stowarzyszenia; *b)* upoważnienie do kroków przygotowawczych.

§. 8.

Prożba o pozwolenie zawiązania stowarzyszenia, obejmować winna plan przedsiębiorstwa z jak największą dokładnością, a do niego załączonemi być mają wszelkie należące do tego wyjaśnienia, których należą w szczególności kontrakty towarzystwa i statuta.

§. 9.

W planie przedsiębiorstwa, a według okoliczności w kontraktach, statutach, itd., w których ów plan jest objęty, musi być wyraźnie i dokładnie wyłuszczonym:

a) cel stowarzyszenia i środki do jego osiągnienia w ogólności, równie jak do dostarczenia potrzebnych kosztów, a w szczególności:

Co do stowarzyszeń mogących przyjść w położenie, oprócz kredytu potrzebnego do prowadzenia przedsiębiorstwa, zaciągać pożyczki, należy wymienić: czy w których przypadkach, w jakim sposobie, i za czyjem przyzwoleniem pożyczka ta zaciągnioną być może.

b) sposób, w jaki stowarzyszenie zawiązać i odnawiać się ma:

c) prowadzenie spraw ich w głównych zarysach;

d) prawa i obowiązki członków jako takich;

e) kto zastępować ma stowarzyszenie w stosunku do osób trzecich i do władz, w jaki sposób mają być powziętemi uchwały prawomocne i obowiązujące dla całego stowarzyszenia, tudzież jakie postępowanie ma być zaprowadzone w celu załatwiania sporów, wynikłych ze stosunku stowarzyszenia;

f) postanowienia co do rozwiązania stowarzyszenia; a co do stowarzyszeń, zawiązanych na czas ograniczony, trwanie onychże.

ergebenden Meinungsverschiedenheit von Fall zu Fall die Allerhöchste Entschliessung einzuholen.

§. 5.

Bergbau-Unternehmungen auf Grundlage des Gewerkschafts-Verbandes, die Gewerkenkammern, Bruderladen und Knappenschaftscassen sind, wie bisher, nach den bestehenden Berggesetzen von den, durch dieselben bestimmten Behörden zu behandeln.

§. 6.

Rücksichtlich aller anderen in dem §. 4 nicht erwähnten Vereine steht die Bewilligung der politischen Landesstelle desjenigen Kronlandes, in welchem der Verein gebildet werden soll, mit besonderer Rücksicht auf den, dem Landeschef zustehenden Wirkungskreis und die ihm auferlegte Verantwortlichkeit zu.

Die politische Landesstelle hat sich in allen Fällen, welche den Wirkungskreis anderer Behörden des Kronlandes berühren, mit diesen in das Einvernehmen zu setzen und bei einer sich etwa ergebenden Meinungs-Verschiedenheit, die höhere Entscheidung einzuholen.

§. 7.

Die Gesuche um die zu ertheilende Bewilligung eines Vereines sind bei der politischen Landesstelle desjenigen Kronlandes einzureichen, in welchem die Direction oder wie immer benannte Oberleitung des Vereines ihren Sitz haben soll.

Ein solches Ansuchen kann entweder a) die Genehmigung zur Errichtung des Vereines selbst, oder b) die Ermächtigung zu den vorbereitenden Massregeln bezielen.

§. 8.

Das Gesuch um die Bewilligung zur Errichtung eines Vereines muss den Plan des Unternehmens mit möglichster Vollständigkeit darlegen und mit allen hiezu nöthigen Behelfen, wozu insbesondere die Gesellschaftsverträge und Statuten gehören, belegt seyn.

§. 9.

Der Plan des Unternehmens oder nach Umständen die denselben enthaltenden oder ergänzenden Verträge, Statuten u. dgl. müssen deutlich und bestimmt ersichtlich machen:

a) den Zweck des Vereines und die Mittel zu dessen Erreichung überhaupt, sowie zur Aufbringung des erforderlichen Aufwandes insbesondere:

Bei Vereinen, welche in die Lage kommen können, ausser den zum Betriebe ihres Unternehmens erforderlichen Creditirungen, Darleihen aufzunehmen, ist auch anzugeben, ob, in welchen Fällen, in welcher Art und mit wessen Beistimmung eine solche Darleihens-Aufnahme gestattet seyn soll;

b) die Art, wie der Verein sich bilden und erneuern soll;

c) die Geschäftsführung und Leitung in ihren wesentlichen Grundzügen;

d) die Rechte und Pflichten der Vereinsglieder als solcher;

e) wer den Verein gegenüber dritter Personen und gegenüber den Behörden zu vertreten habe; in welcher Art rechtsgiltige, für den ganzen Verein verbindliche Beschlüsse gefasst und wie zur Schlichtung der aus dem Vereinsverhältnisse entspringenden Streitigkeiten vorgegangen werden soll;

f) die Bestimmungen über die Auflösung der Gesellschaft und bei Vereinen, welche auf eine bestimmte Zeit geschlossen werden, die Dauer derselben.

§. 10.

Przy stowarzyszeniach, przeznaczonych do wykonania budowli stopniowo postępującej, należy oznaczyć czas, w którem przedsiębiorstwo ma być rozpoczętem, w jakich okresach dalej prowadzonem, i kiedy ukończonem.

§. 11.

Stowarzyszenia, odnoszące się do przedsiębiorstw, których przeprowadzenie przywiązanem jest do szczególnych przepisów prawnych, jak to np. przy kolejach żelaznych, kasach oszczędności, przedsiębiorstwach górniczych itd., winny będą zadosyć uczynić w planie przedsiębiorstwa swego wszelkim przepisom, w niniejszych ustawach objętym, które na przyszłość już w swej mocy zostają.

§. 12.

Przy stowarzyszeniach na akcye:

a) nie można żądać pod żadnym pozorem przedpłaty, zanim pozwolenie nie jest już uzyskanem. Bez takiego pozwolenia, nie można także, nawet na wpłaty, jakieby dobrowolnie zostały uczynione, wydawać skryptów tymczasowych, mających być w obieg puszczonemi.

W planie należy dokładnie wyrazić, kiedy i gdzie po uzyskanem pozwoleniu wpłaty czynionemi być mają.

b) skrypta tymczasowe i akcye, mające być załączonemi w formularzach i dokumentach akcyjnych, nie mogą brzmieć na okaziciela, lecz zawsze na pewne nazwiska.

Dokumenta rzeczone, sporządzone być muszą w taki sposób, ażeby ile możności zapobiedz nadużyciu podstępów i grze o zysk przez zmianę kursu na części kwot jeszcze niewpłaconych;

c) na każdym skrypcie tymczasowym, musi być szczególnie widocznem, wiele nań już jest opłaconem, i tylko w tej kwocie w obieg puszczonym być może.

Gdyby pomimo to skrypt, bez wyrażonego na nim potwierdzenia wpłaconej kwoty w obieg został puszczonym, natenczas kontrakt takowy uważanym będzie za pozbawiony wszelkich skutków prawnych, a kwota, za którą był sprzedany, przepada na rzecz funduszu ubogich miejsca, w którem wykroczenie popełnionem zostało; wedle okoliczności dla oszustwa także sąd prowadzić będzie dalszą czynność urzędową.

d) Należy wyrazić dokładnie, iż akcyonaeyusz, który dopełnił pierwszej wpłaty, gdy sprzeda otrzymany skrypt tymczasowy, odpowiedzialnym zostaje towarzystwu za dalsze jeszcze wpłaty rat, a to dopóty, dopóki ta nie uwolni go od tej odpowiedzialności przez przepisanie skryptu tymczasowego na imię posiadacza nowego. Takowe uwolnienie od odpowiedzialności, udzielonem być może tylko za przyzwoleniem stowarzyszenia samegoż, albo ze strony wydziału, mającego od onegoż upoważnienie do czynności takowych;

e) kontrakt lub statuta, muszą obejmować bez wszelkiej dwuznaczności postanowienia co do prawa głosowania, służącego pojedynczym akcyonaryuszom.

f) oprócz dyrekcyi, przeznaczonej do kierowania sprawami, może być jeszcze ustanowionym wydział z członków towarzystwa złożony, mający zadanie, wglądać

§. 10.

Bei Vereinen, welche für allmälig auszuführende Bau-Unternehmungen bestimmt sind, ist auch der Zeitpunct festzusetzen, wann das Unternehmen begonnen, in welchen Haupt-Abschnitten fortgesetzt und beendet werden soll.

§. 11.

Vereine, welche sich auf Unternehmungen beziehen, deren Ausführung an besondere gesetzliche Bestimmungen gebunden ist, wie z. B. Eisenbahnen, Sparcassen, Bergwerks-Unternehmungen und andere haben auch allen, in diesen Gesetzesvorschriften enthaltenen Anordnungen, welche fortan in ihrer Wirksamkeit verbleiben, in dem Plane des Unternehmens Genüge zu leisten.

§. 12.

Bei Actienvereinen darf:

a) keine Vorausbezahlung unter was immer für einem Vorwande gefordert werden, bevor die Bewilligung hiezu erwirkt worden ist. Ohne diese Bewilligung dürfen auch über allenfalls freiwillig geleistete Einzahlungen keine in den Verkehr zu setzenden Interimsscheine ausgefertiget werden.

In dem Plane ist ausdrücklich zu bestimmen, wann und wo nach erhaltener Genehmigung die Einzahlungen geschehen sollen.

b) Die in Formularien beizulegenden Interimsscheine und Actien-Urkunden dürfen nicht an Ueberbringer, sondern sie müssen immer auf bestimmte Namen lauten.

Diese Urkunden sind in der Art abzufassen, dass dem Unfuge falscher Vorspiegelungen und des Spieles auf den Gewinn von Coursschwankungen für den nicht eingezahlten Theil der Einlagen möglichst vorgebeugt werde.

c) Auf jedem Interimsscheine muss insbesondere ersichtlich seyn, wie viel auf denselben bereits eingezahlt ist, und nur in diesem Betrage darf er in Verkehr gebracht werden.

Würde er ohne die darauf ersichtliche Bestätigung des eingezahlten Betrages in Verkehr gesetzt, so ist ein solcher Vertrag als rechtsunwirksam zu betrachten und der behandelte Betrag dem Armenfonde des Ortes, wo die Uebertretung begangen wurde, verfallen, nach Umständen aber auch von dem Strafgerichte, wegen eines betrügerischen Vorganges das weitere Amt zu handeln.

d) Es ist ausdrücklich festzusetzen, dass der Actionär, welcher die erste Einzahlung geleistet hat, wenn er den erhaltenen Interimsschein veräussert, der Gesellschaft noch für die ferneren Ratenzahlungen in so lange verantwortlich bleibt, bis dieselbe ihn von dieser Haftung durch Umschreibung des Interimsscheines auf den Namen des neuen Besitzers losgezählt hat. Diese Haftungs-Entbindung darf übrigens nur mit Zustimmung des Vereines selbst, oder von einem Ausschusse ertheilt werden, welcher die Ermächtigung der Gesellschaft zu solchen Acten erhalten hat;

e) der Vertrag oder die Statuten müssen über das, den einzelnen Actionären zustehende Stimmenrecht, unzweideutige Bestimmungen enthalten;

f) nebst der zur Geschäftsleitung bestimmten Direction kann auch ein Ausschuss der Vereinsmitglieder aufgestellt werden, welcher die Aufgabe hat, fortwährend in die

ciągle w czynności dyrekcyi i wpływać na prowadzenie spraw tak. jak to w statutach bliżej oznaczonem być ma. Nareszcie

g) przy każdem stowarzyszeniu na akcye, może się odbywać raz w rok zgromadzenie jeneralne posiadaczy akcyj, tym końcem, ażeby im uczynionem było wywodne zdanie sprawy z prowadzenia i stanu przedsiębiorstwa, równie jak dla przedłożenia im rachunków z szafunku i dla publicznego ogłoszenia wyników w końcu każdego roku lub w krótszych okresach, w którym to przedmiocie bliższe postanowienia w statutach objętemi być winny. Gdyby zaś, jak to w lit. *f)* tego §fu wskazanem jest, nie był ustanowionym wydział do rozpoznawania rachunków szafunku itd., wtenczas w celu rzeczonym przynajmniej raz w rok odbywać się musi takie jeneralne zgromadzenie akcyonaryuszów.

§. 13.

Przy stowarzyszeniach mających za przedmiot ważniejsze cele publiczne lub zakłady dobra pospolitego, należy oprócz dyrekcyi ustanowić wydział i podawać do wiadomości wynik z rachunków w stosownych okresach (§. 12 lit. *g*).

§. 14.

Pozwolenie do zawiązania stowarzyszenia, udzielonem być może tylko wtenczas, jeżeli:

a) cel stowarzyszenia jest pozwolonym i według ustawy może być przedmiotem stowarzyszenia;

b) proszący o pozwolenie, według osobistych stosunków swojich, a gdzie tego zachodzi potrzeba, także według okoliczności majątkowych, dają rękojmię, iż przedsiębiorstwo prawym sposobem wykonanem będzie, lub że przynajmniej nie ma słusznej obawy, iż im idzie o zamiary boczne niepozwolone;

c) jeżeli plan przedsiębiorstwa i załączeń jego, odpowiadają przepisom prawnym (§§. 8—13) i wchodzącym w to względom publicznym.

§. 15.

O upoważnienie do rozpoczęcia kroków przygotowawczych w celu zawiązania stowarzyszenia (§. 7 lit. *b*), prosić należy, jeżeli

a) osoby, zamierzające zawiązać stowarzyszenie, ogłosić chcą publiczne wezwania lub obwieszczenia, w celu znalezienia uczestników, albo

b) jeżeli przedsiębiorstwo tego jest rodzaju, iż wymaga przygotowań, dotykających praw osób trzecich np. rozmiarów, niwelowania, albo dla których potrzebnem jest uprzednie pozwolenie, pośredniczenie lub pomoc władz publicznych.

Oprócz tego prosić można o uprzednie pozwolenie do zawiązania stowarzyszenia jeżeli przedsiębiorcy nie zamierzają wprowadzić natychmiast w życie stowarzyszenia.

§. 16.

Władze mają prawo przy udzieleniu pozwolenia uprzedniego do zawiązania stowarzyszenia, oznaczyć warunki, pod któremi takowe nastąpić może. Pozwolenia można odmówić zupełnie. jeżeli osobistość proszących i plan przedsiębiorstwa nie odpo-

Gebarung der Direction Einsicht und auf die Geschäftsführung jenen Einfluss zu nehmen, der in den Statuten näher zu bestimmen ist. Endlich

g) kann bei jedem Actienvereine Einmal in jedem Jahre eine General-Versammlung der Actien-Inhaber gehalten werden, damit denselben über die Geschäftsführung und den Stand des Unternehmens ein ausführlicher Bericht erstattet, wie auch über die Gebarung Rechnung gelegt und das Ergebniss derselben am Schlusse jeden Jahres oder in kürzeren Zeiträumen veröffentlichet werde, worüber die entsprechenden Bestimmungen in den Statuten vorzuzeichnen sind. Wurde jedoch zufolge lit. f) dieses Paragraphes kein Ausschuss zur Prüfung der Gebarung der Rechnungen etc. bestellt, so muss wenigstens Einmal in jedem Jahre eine solche General-Versammlung der Actien-Inhaber zu den bemerkten Zwecken abgehalten werden.

§. 13.

Bei Vereinen, welche wichtigere öffentliche Zwecke oder gemeinnützige Anstalten zum Gegenstande haben, ist nebst einer Direction auch ein Ausschuss aufzustellen und das Gebahrungsresultat in angemessenen Zeiträumen (§. 12, lit. g), zu veröffentlichen.

§. 14.

Die Bewilligung zur Errichtung eines Vereines kann nur dann ertheilt werden, wenn:

a) der Zweck des Vereines erlaubt ist, und nach dem Gesetze der Gegenstand eines Vereines seyn darf;

b) die Bewilligungswerber, nach ihren persönlichen Verhältnissen, und wo es nöthig ist, auch nach ihren Vermögens-Umständen, für die aufrechte Ausführung des Unternehmens Beruhigung gewähren oder wenigstens kein gegründetes Bedenken wegen Verfolgung unerlaubter Nebenzwecke obwaltet, und

c) wenn der Plan des Unternehmens und dessen Belege den gesetzlichen Anforderungen (§§. 8—13) und den eintretenden öffentlichen Rücksichten entsprechen.

§. 15.

Das Einschreiten um die Ermächtigung zu den vorbereitenden Massregeln für die Bildung eines Vereines (§. 7, lit. b) muss stattfinden, wenn

a) die Personen, welche die Errichtung des Vereines unternehmen wollen, zur Auffindung von Theilnehmern öffentliche Aufforderungen oder Bekanntmachungen zu erlassen die Absicht haben, oder

b) das Unternehmen von solcher Beschaffenheit ist, dass es Vorbereitungen erheischt, durch welche die Rechte dritter Personen berührt werden, z. B. Vermessungen, Nivellirungen, oder welche die Gestattung, Vermittlung oder den Beistand öffentlicher Behörden voraussetzen.

Ausserdem kann die vorläufige Bewilligung zur Bildung eines Vereines nachgesucht werden, wenn die Unternehmer selbst nicht beabsichtigen, den Verein sogleich in Wirksamkeit treten zu lassen.

§. 16.

Den Behörden steht zu, bei der Ertheilung der vorläufigen Bewilligung zur Bildung eines Vereines die Bedingungen zu bezeichnen, unter denen solche stattzufinden hat. Diese Bewilligung kann gänzlich versagt werden, wenn die Persönlichkeit der Gesuchsteller und

wiadają w zupełności przepisom §. 14 lit *b)* i *c)*, a cel stowarzyszenia nie ma wspomnianych tamże pod lit *a)* przymiotów.

Do podania o uprzednie pozwolenie, załączyć należy plan przedsiębiorstwa i zarys statutów tylko w postanowieniach najważniejszych.

§. 17.

Szczególniej zaś co do tych stowarzyszeń, które mają być zawiązanemi w drodze publicznych wezwań lub subskrypcyj prywatnych, czuwać należy nad tem, ażeby już w programach lub innych wezwaniach do przystąpienia wyraźnie było oznaczonem, kto zastępować będzie interesa stowarzyszenia aż do ostatecznego jego ukonstytuowania i przejmie na się odpowiedzialność za kroki przygotowawcze, tudzież, iż każdy uczestnik, już przez swoje oświadczenie, iż przystępuje do stowarzyszenia, poddaje się programatowi i statutom sobie wiadomym w całej rozciągłości ich treści.

§. 18.

Przy udzieleniu uprzedniego pozwolenia do zawiązania stowarzyszenia, należy zawsze wyrazić warunki, po których dopełnieniu, prosić będzie można o zatwierdzenie stowarzyszenia.

W takim razie służyć mają za prawidła, postanowienia §§. 8—14 we wszystkich punktach odnoszących się do odpowiednich stowarzyszeń.

§. 19.

Z uzyskanego uprzednio pozwolenia do zawiązania stowarzyszenia, nie można jeszcze sobie rościć prawa zyskania pozwolenia do samegoż utworzenia stowarzyszenia.

§. 20.

Ale nawet samo pozwolenie utworzenia stowarzyszenia, ma tylko znaczenie koncesyi lub przypuszczenia, i nie obejmuje wcale w sobie oświadczenia, iż administracya państwa, urządzenie przedsiębiorstwa i środki, do osiągnienia zamierzonego celu obrane, uznaje za stosowne, albo też, iż przedsiębiorstwo przywiedzie korzyści, jakich się od niego oczekuje.

Jest rzeczą samychże członków powziąć o tem należne dla siebie przekonanie.

§. 21.

Zmiany zatwierdzonych reguł stowarzyszenia (statutów itp.), a w ogólności zmiany w postanowieniach, wskazanych przez powołanie stowarzyszenia, potrzebują do ozyskania mocy obowiązującej zatwierdzenia, które podlega tym samym przepisom, co pierwotne pozwolenie.

§. 22.

Równie też wszystkie inne stowarzyszenia, nie objęte §§. 1 i 2, zostają pod dozorem administracyi państwa. Takowa ma prawo wglądać w zarządzanie sprawami każdego stowarzyszenia, czuwać nad dopełnieniem postanowień, zakreślonych przy zatwierdzeniu stowarzyszenia albo przez prawa ogólne, i jeżeli to za potrzebne uznanem będzie, dodać stowarzyszeniu komisarza rządowego, oznaczyć się mającego przez władzę ku temu powołaną.

der Plan des Unternehmens nicht den Anforderungen des §. 14, lit. b) und c) vollkommen entsprechen und der Zweck des Vereines nicht die, dort unter lit. a) erwähnten Eigenschaften hat.

Der Eingabe um die vorläufige Bewilligung braucht der Plan des Unternehmens und der Entwurf der Statuten nur in den wesentlichsten Bestimmungen beigelegt zu werden.

§. 17.

Insbesondere ist bei jenen Vereinen, welche im Wege öffentlicher Aufforderungen oder Privat-Subscriptionen gebildet werden sollen, darüber zu wachen, dass schon in den Programmen oder sonstigen Beitritts-Aufforderungen ausdrücklich bestimmt werde, wer die Interessen des Vereines bis zu seiner definitiven Constituirung zu vertreten und die Verantwortlichkeit rücksichtlich der Voreinleitungen zu übernehmen habe, und dass sich jeder Theilnehmer, schon durch seinen erklärten Beitritt, dem bekannt gegebenen Programme und Statute, ihrem vollen Inhalte nach zu fügen habe.

§. 18.

Bei Ertheilung der vorläufigen Bewilligung zur Bildung eines Vereines sind jederzeit die Bedingungen auszudrücken, nach deren Erfüllung die Genehmigung des Vereines selbst angesucht werden kann.

Für dieses Einschreiten haben sodann die Bestimmungen der §§. 8—14 in allen auf die betreffenden Vereine Anwendung findenden Puncten zur Richtschnur zu dienen.

§. 19.

Aus der erhaltenen vorläufigen Bewilligung zur Bildung eines Vereines, kann noch kein Recht auf die Bewilligung zur Errichtung des Vereines selbst hergeleitet werden.

§. 20.

Aber auch die Bewilligung zur Errichtung eines Vereines hat nur die Bedeutung einer Concession oder Zulassung und schliesst keineswegs die Erklärung in sich, dass die Staatsverwaltung die Einrichtung des Unternehmens und die zur Erreichung des beabsichtigten Zweckes gewählten Mittel entsprechend finde, oder dass das Unternehmen die davon erwarteten Vortheile gewähren werde.

Es ist Sache der Theilnehmer, sich hievon selbst die erforderliche Ueberzeugung zu verschaffen.

§. 21.

Aenderungen der genehmigten Gesellschaftsregeln (Statuten u. dgl.) und überhaupt der, durch Bewilligung des Vereines vorgezeichneten Bestimmungen bedürfen, um Wirksamkeit zu erlangen, der Genehmigung, die denselben Anordnungen unterliegt, wie die ursprüngliche Bewilligung.

§. 22.

Auch alle anderen in den §§. 1 und 2 nicht begriffenen Vereine unterliegen der Aufsicht der Staatsverwaltung. Es bleibt derselben vorbehalten, in die Geschäftsgebarung jedes Vereines Einsicht zu nehmen, über die Beobachtung der bei Genehmigung des Vereines, oder durch allgemeine Vorschriften angeordneten Bestimmungen zu wachen, und wenn es nothwendig erachtet wird, dem Vereine einen, von der hiezu berufenen Behörde zu bestimmenden landesfürstlichen Commissär beizugeben.

Ten doglądać będzie, ażeby stowarzyszenie nie przestępowało granic udzielonego mu pozwolenia i postanowień st tutów zatwierdzonych.

§. 23.

Przy dobrowolnem rozwiązaniu stowarzyszeń, obowiązywać mają w powszechności postanowienia, objęte w ustawach cywilnych i statutach stowarzyszenia.

Przy stowarzyszeniach, mających cel publiczny powszechnego użytku i nie zawartych na czas pewny, z którego upływem stowarzyszenie samo przez się ustaje, zamierzone rozwiązanie podanem być musi do wiadomości tej władzy, która udzieliła pozwolenia swego do utworzenia onegoż.

§. 24.

Władza polityczna nakaże z urzędu rozwiązanie stowarzyszenia i zawieszenie wszystkich zgromadzeń lub kroków przygotowawczych do stowarzyszenia, dopiero zawiązać się mającego,

a) jeżeli stowarzyszenie zawiązało się bez potrzebnego pozwolenia, lub gdy mu takowe odjętem zostało, owoż nie poprzestało czynności swojich;

b) jeżeli stowarzyszenie po otrzymanem już zatwierdzeniu staje się winnem przestąpienia w istotnych punktach statutów lub postanowień, przy udzieleniu pozwolenia stowarzyszenia i w onemże przez władzę osobistą wskazanych;

c) jeżeli warunki, na których zaniedbanie wyrzeczonem było wyraźnie odjęcie lub wygaśnienie pozwolenia, co do rzeczy lub co do czasu nie zostały spełnionemi, bez uzyskania przedłożenia terminu; lub

d) jeżeli zachodzą takie okoliczności, dla których, stosownie do ustaw, lub ze względów publicznych, nawet osobem prywatnym, odejmuje się prawo wykonywania pewnego zatrudnienia lub przedsiębiorstwa.

§. 25.

Orzeczenie, iż stowarzyszenie rozwiązanem być ma, należy wszędzie do władzy krajowej politycznej, która atoliż w przypadku rozwiązania, z powodów wyszczególnionych w §. 24 pod *b)*, *c)* i *d)*, przyzwać winna dwóch radzców sądowych.

Przeciw temu orzeczeniu, stoi wprawdzie droga rekursu do ministerstwa spraw wewnętrnych; jednakże takowy nie ma mocy odwlekającej, co do nakazanego zawieszenia czynności strwarzyszenia, którego rozwiązanie zostało nakazanem.

§. 26.

W przypadkach, w których władza polityczna krajowa na zasadzie §. 25 wyrzeknie rozwiązanie stowarzyszenia, winna oraz takowa nakazać, ażeby pod względem majątku towarzystwa, zaprowadzonemi zostały stosowne środki w drodze prawem wytkniętej.

§. 27.

Z dniem, w którym niniejsze nowe rozporządzenia o stowarzyszeniach obowiązywać zaczną, znosi się moc obowiązująca o stowarzyszeniach, na mocy Najwyższego postanowienia Naszego Najjaśniejszego w rządach Poprzednika pod dniem 19. Października 1843 r. wydanych, niemniej patentu Naszego z dnia 17. Marca 1849 o sto-

Dieser hat darauf zu sehen, dass der Verein die Gränzen der ihm ertheilten Bewilligung und die Bestimmungen der genehmigten Gesellschaftsregel nicht überschreite.

§. 23.

Für die freiwillige Auflösung von Vereinen haben im Allgemeinen die in den bürgerlichen Gesetzen und in den gesellschaftlichen Statuten enthaltenen Bestimmungen zu gelten.

Bei Vereinen, welche einen öffentlichen gemeinnützigen Zweck verfolgen, und die nicht auf eine bestimmte Zeit geschlossen sind, mit deren Ablauf die Gesellschaft von selbst erlischt, muss die beabsichtigte Auflösung vorläufig zur Kenntniss der Behörde, welche bei Ertheilung der Bewilligung zur Errichtung eingeschritten ist, gebracht werden.

§. 24.

Die Auflösung eines Vereines und die Einstellung aller Versammlungen oder allfälligen Voreinleitungen eines erst zu bildenden Vereines, ist von den politischen Behörden von Amtswegen zu veranlassen, wenn dieselben:

a) sich ohne die erforderliche Bewilligung gebildet, oder nachdem ihnen diese wieder entzogen wurde, ihre Wirksamkeit fortgesetzt haben;

b) wenn ihnen nach bereits erhaltener Genehmigung, Ueberschreitungen der Gesellschaftsregeln oder der ihnen, von der Behörde bei und durch die Bewilligung des Vereines vorgezeichneten Bestimmungen in wesentlichen Beziehungen zur Last fallen;

c) wenn die Bedingungen, auf deren Vernachlässigung die Zurücknahme oder das Erlöschen der Bewilligung ausdrücklich vorausbestimmt wurde, in der Sache oder in der Zeit ohne einer erwirkten Frist-Erweiterung, nicht gehörig erfüllt wurden, oder

d) wenn solche Umstände eintreten, unter welchen nach den Gesetzen, oder aus öffentlichen Rücksichten, die Zurücknahme eines Befugnisses zur Ausübung einer Beschäftigung oder Unternehmung, auch bei einzelnen Privaten stattfindet.

§. 25.

Das Erkenntniss über die Auflösung eines Vereines steht überall der politischen Landesstelle zu, welche jedoch, wenn die Auflösung aus einem der, im §. 24 unter b), c), d) aufgeführten Gründe erfolgen soll, zwei Justizräthe beizuziehen hat.

Gegen diesen Ausspruch bleibt der Recurs an das Ministerium des Innern zwar offen, doch hat derselbe vorläufig in Bezug auf die verhängte Einstellung der Wirksamkeit des zur Auflösung beantragten Vereines keine aufschiebende Wirksamkeit.

§. 26.

In Fällen, wo die politische Landesstelle zu Folge §. 25 auf die Auflösung eines Vereines erkennt, hat dieselbe zu veranlassen, dass in Bezug auf das Vereinsvermögen die angemessenen Vorkehrungen im gesetzlichen Wege eingeleitet werden.

§. 27.

Mit der Wirksamkeit dieser neuen Vereinsdirectiven werden die, zu Folge der Allerhöchsten Entschliessung Unseres erlauchten Vorgängers in der Regierung, vom 19. October 1843 erlassenen Directiven für Vereine, dann Unser Patent vom 17. März 1849 über Vereine und Versammlungen, ihrem vollen Inhalte nach, endlich alle jene Bestimmungen

warzyszeniach na akcye z roku 1840. niezgodnych z postanowieniami w niniejszej ustawie zawartemi.

§. 28.

Na stowarzyszenia obecnie już istniejące, rozporządzenia w niniejszej ustawie objęte, zupełnie mieć winny zastosowanie, z tem dołożeniem, iż stowarzyszenia, które według niniejszej ustawy osobnego potrzebują pozwolenia, a bez takowego istnieją, obowiązane są w przeciągu trzech miesięcy od dnia ogłoszenia niniejszego patentu, starać się o uzyskanie pozwolenia w drodze przepisanej, w przeciwnym bowiem razie, podlegają postępowaniu według §. 24 lit. *a)* niniejszej ustawy.

Polecamy Naszemu ministrowi spraw wewnętrznych wykonanie niniejszego patentu i wydawanie odnoszących się go niego rozporządzeń.

Dan w Naszem głównem i cesarskiem mieście Wiedniu dnia dwudziestego szóstego Listopada, tysiąc ośmset pięćdziesiątego drugiego roku, panowania Naszego w roku czwartym.

Franciszek Józef m. p.

Hr. **Buol-Schauenstein** m. p. **Bach** m. p.

Z Najwyższego rozkazu.

Ransonnet m. p.

254.

Rozrządzenie ministerstwa spraw zewnętrzn. z d. 28. Listopada 1852,

w przedmiocie wydania majtków zbiegłych z okrętów handlowych austryackich w portach angielskich i odwrotnie.

Następujący rozkaz królewskiej tajnej Rady, ogłoszony przez król. rząd Wielkiej Brytanii, z dnia 16 Października, mocą którego władze król. Wielkiej Brytanii, obowiązane zostają, na wezwanie c. k. austryackich urzędów konzularnych, udzielać pomocy do schwytania i wydania majtków zbiegłych z okrętów handlowych austryackich w portach angielskich (do których policzyć należy nietylko porty połączonych królestw Wielkiej Brytanii i Irlandyi, tudzież posiadłości kolonij angielskich, lecz także porty krajów, należących do kompanji wschodnio-indyjskiej), podaje się niniejszem do publicznej wiadomości, z tem dołożeniem, iż władze ces. austryackie, na mocy urzędowych swojich instrukcyj, mają obowiązek zachowywania postępowania wzajemnego względem majtków, którzy z okrętów angielskich zbiegli w portach austryackich.

Hr. **Buol-Schauenstein** m. p.

des ungarischen Gesetzes über Actien-Vereine vom Jahre 1840. welche mit den, in diesem Gesetze enthaltenen nicht im Einklange stehen, ausser Kraft gesetzt.

§. 28.

Auf die schon bestehenden Vereine haben die in diesem Gesetze enthaltenen Directiven ihre volle Anwendung zu finden, mit der Bestimmung, dass solche Vereine, welche nach diesem Gesetze einer besonderen Bewilligung vorbehalten sind, und ohne selbe bestehen, sich binnen drei Monaten vom Tage der Kundmachung dieses Patentes, um diese Bewilligung im vorschriftmässigen Wege zu bewerben haben, widrigens sie nach §. 24 lit. a) dieses Gesetzes zu behandeln sind.

Mit der Vollziehung dieses Patentes ist Unser Minister des Innern beauftragt, und zur Erlassung der diessfalls erforderlichen Verordnungen ermächtiget.

Gegeben in Unserer kaiserlichen Haupt- und Residenzstadt Wien am sechsundzwanzigsten November im Eintausend achthundert zweiundfünfzigsten, Unserer Reiche im vierten Jahre.

Franz Joseph m. p.

Gr. Buol-Schauenstein m. p. **Bach** m. p.

Auf Allerhöchste Anordnung:
Ransonnet m. p.

254.

Erlass des Ministeriums des Aeussern vom 28. November 1852,

bezüglich der Auslieferung der von österreichischen Handelsschiffen in englischen Häfen entweichenden Matrosen und umgekehrt.

Der nachstehende, von der königlich-grossbritannischen Regierung kundgemachte königliche geheime Rathsbefehl vom 16. October l. J., wodurch die königlich-grossbritannischen Behörden verpflichtet werden, über Einschreiten der kaiserlich-österreichischen Consular-Aemter zur Habhaftwerdung und Zurückbringung der, von österreichischen Handelsschiffen in englischen Häfen (worunter sowohl jene des vereinigten Königreiches Grossbritannien und Irland, und der britischen Besitzungen und Colonien, als auch die Häfen der Ländergebiete der ostindischen Compagnie verstanden sind), entweichenden Matrosen Beistand zu leisten, wird hiemit zur öffentlichen Kenntniss mit dem Beisatze gebracht, dass auch den kaiserlich-österreichischen Behörden in Gemässheit ihrer ämtlichen Instructionen die Beobachtung eines reciproken Verfahrens bezüglich der in österreichischen Häfen von britischen Handelsschiffen entweichenden Matrosen obliegt.

Gr. Buol-Schauenstein m. p.

Tekst pierwotny.

At the Court at Windsor, the 16th day of October 1852.

Present:

The Queen's Most Excellent Majesty in Council.

Whereas by the „Foreign Deserters' Act, 1852", it is provided, that whenever it is made to appear to Her Majesty that due facilities are or will be given for recovering and apprehending seamen who desert from British merchant ships in the territories of any foreign power, Her Majesty may, by Order in Council, stating that such facilities are or will be given, declare that seamen, not being slaves, who desert from merchant ships belonging to a subject of such power, when within Her Majesty's dominions or the territories of the East India Company, shall be liable to be apprehended and carried on board their respective ships, and may limit the operation of such Order, and may render the operation thereof subject tosuch conditions and qualifications, if any, as may be deemed expedient:

And whereas it hath been made to appear to Her Majesty, that due facilities have been or will be given for recovering and apprehending seamen who desert from British merchant ships in the territories of His Majesty the Emperor of Austria, and in those of the Free Han-

Przekład.

Na dworze w Windsor dnia 6go miesiąca Października 1852 roku.

Obecni:

Jej Królewska Mość, Najmiłościwsza Królowa w swej Radzie.

Ponieważ aktem parlamentu z r. 1852 w przedmiocie „zbiegów zagranicznych" postanowionem zostało, iż ilekroć Jej król. Mości udowodnionem będzie, że do schwytania lub odstawienia majtków, zbiegłych z okrętów kupieckich angielskich w obrębie innego państwa, należyte ułatwienia poczynione były, lub na przyszłość poczynionemi będą, Jej król. Mość upoważnioną jest przez rozporządzenie w tajnej Radzie, i z odniesieniem do tej okoliczności, iż takie ułatwienia już poczynionemi zostały lub poczynionemi będą, oświadczyć, iż majtkowie, nie będący niewolnikami a zbiegli z okrętów kupieckich, należących do poddanego wyż wspomnionych państw w granicach krajów, stojących pod panowaniem Jej królewskiej Mości, lub krajów należących do kompanii wschodnio - indyjskiej, schwytanymi i na okręty, do których należą, odprowadzonymi być mają, tudzież, że Jej król. Mość ograniczyć może działalność takowego rozporządzenia onegoż, a w razie potrzeby, poddać działalność onegoż pod te warunki i postanowienia bliższe, które za stosowne uznanemi będą.

A ponieważ podanem zostało do wiadomości Jej król. Mości, iż w celu schwytania i odstawienia majtków, którzy z okrętów kupieckich zbiegli w obrębie państw Jego Ces. Mości Cesarza Austryi, tudzież w obrębie wolnych miast hanzea-

Uebersetzung.

Am Hofe zu Windsor den sechsten Tag des Monates October 1852.

Gegenwärtig:

Ihre Allergnädigste Majestät die Königin in Ihrem Rathe.

Nachdem durch die Parlaments-Acte vom Jahre 1852 in Betreff der „fremden Ausreisser", die Bestimmung getroffen, dass so oft als Ihrer Majestät dargethan werden würde, dass behufs der Wiedereinbringung oder Ergreifung von Seeleuten, welche von britischen Kauffahrteischiffen innerhalb der Gebiete irgend einer fremden Macht entlaufen, gebührende Erleichterungen an die Hand gegeben worden sind, oder künftighin gegeben werden sollen, Ihre Majestät ermächtiget ist, mittelst Verordnung im Geheimrathe und mit Hinweisung auf den Umstand, dass solche Erleichterungen bereits gewährt worden, oder dass dieselben gewährt werden würden, zu erklären, dass Seeleute, welche keine Sklaven sind und von Kauffahrteischiffen entlaufen, die einem Unterthane einer solchen Macht angehören, und zwar innerhalb der unter der Botmässigkeit Ihrer Majestät stehenden Lande, oder der Gebietstheile der ostindischen Compagnie, ergriffen und auf die respectiven Schiffe zurückgebracht werden sollen, und dass Allerhöchstdieselben die Wirksamkeit einer solchen Verordnung beschränken und nöthigenfalls die Wirksamkeit einer solchen Verordnung allen jenen Bedingungen und näheren Bestimmungen, welche als zweckdienlich erachtet werden würden, unterwerfen könne.

Und nachdem Ihrer Majestät bekannt gegeben worden ist, dass behufs der Wiedereinbringung und Ergreifung von Seeleuten, welche von britischen Kauffahrteischiffen, innerhalb der Gebiete Seiner Majestät des Kaisers von Oesterreich, sowie Jener der

seatic Cities of Lubeck, Bremen and Hambourg:

Now, therefore, Her Majesty, by virtue of the powers vested in Her by the said „Foreign Deserters' Act, 1852", and by and with the advice of Her Privy Council, is pleased toorderand declare and it is hereby ordered and declared that, from and after the publication hereof in the London Gazette, seamen, not being slaves, who desert from merchant ships belonging to subjects of His Majesty the Emperor of Austria, or to citizens of the Free Hanseatic Cities of Lubeck, Bremen and Hambourg, when such ships are within Her Majesty's dominions or the territories of the East India Company, shall be liable to be apprehended and carried on board their respective ships.

And the Right Honourable the Lords Commissioners of Her Majesty' Treasury and the Commissioners for the Affairs of India are to give the necessary directions herein accordingly.

Wm. L. Bathurst.

tyckich, poczynione zostały należyte ułatwienia lub poczynionemi będą:

przeto raczyła niniejszem Jej Król. Mość, na mocy pełnomocnictwa, udzielonego Jej wyż wspomnionym aktem aktem parlamentowym z r. 1852, tyczącym się „zbiegów zagranicznych" na mocy i za poradą Swej Rady tajnej, nakazać i oświadczyć, i nakazuje i oświadcza niniejszem, iż od chwili, w której wyż wspomnione rozporządzenie ogłoszonem zostanie w gazecie londyńskiej, owi majtkowie, którzy nie są niewolnikami a zbiegną z okrętów kupieckich, należących do poddanych Jego Ces. Mości Cesarza Austryi, lub do obywateli wolnych miast hanzeatyckich, Lubeki, Bremii i Hamburga, jeżeli takowe okręty znajdują się w obrębie państw Jej król. Mości, lub krajów kompanii wschodnio-indyjskiej, schwytanemi i na okręty do których należą, odstawionemi być winni.

Poleca się zatem wielce szanownym lordom komisarzom Jej król. Mości skarbu i komisarzom spraw indyjskich, ażeby wydali stosowne ku temu rozkazy.

(podpisano)

Wm. L. Bathurst m. p.

255.

Rozporządzenie ministerstwa sprawiedliwości z d. 8. Grudnia 1852,

obowiązujące w całym obrębie państwa, z wyłączeniem Pogranicza wojskowego;

mocą którego oznacza się sąd i postępowanie do umarzania asygnacyj bankowych.

Z powodu wątpliwości co do kwestyi, do którego sądu należy umarzanie asygnacyj bankowych, ministerstwo sprawiedliwości w porozumieniu z ministerstwem finansów, udziela niniejszem objaśnienia, iż do umarzania asygnacyj bankowych, bądź, że takowe są wystawione przez kasę centralną, lub przez kasę filialną banku, właściwym jest ten sąd handlowy, albo też ten senat sądu handlowego, w którego okręgu znajduje się miejsce wypłaty asygnacyi bankowej.

Sądy i senaty handlowe, mają sobie oprócz tego poleconem, przed rozpoczęciem umorzenia asygnacyj bankowych, zażądać od kasy bankowej, znajdującej się w miejscu wypłaty, wyjaśnienia, czy asygnacya bankowa, mająca być umorzoną, pod oznaczeniami podanemi, jeszcze nie jest podniesioną, tudzież uwiadomić też kasę tak o rozpoczęciu umorzenia, jako też o samem umorzeniu.

Krauss m. p.

freien Hansestädte von Lübeck, Bremen und Hamburg entweichen, gebührende Erleichterungen an die Hand gegeben worden sind, oder gegeben werden würden:

Also haben Ihre Majestät gegenwärtig, vermöge der Ihr durch die besagte Acte vom Jahre 1852 bezüglich der „fremden Ausreisser" verliehenen Vollmacht, kraft und über Einrathen Ihres Geheimrathes, geruht zu verordnen und zu erklären, sowie hiemit verordnet und erklärt wird, dass von dem Augenblicke ab, als obgedachte Verordnung durch die Londoner Zeitung veröffentlicht seyn wird, jene Seeleute, welche keine Sklaven sind, und von Kauffahrteischiffen entlaufen, die Unterthanen Seiner Majestät des Kaisers von Oesterreich, oder Bürgern der freien Hansestädte Lübeck, Bremen und Hamburg angehören, wenn derlei Schiffe innerhalb des Gebietes Ihrer Majestät oder Jenes der ostindischen Compagnie sich befinden, ergriffen und auf die respectiven Schiffe zurückgebracht werden sollen.

Und den sehr ehrenwerthen Lords Commissären Ihrer Majestäts Schatzkammer und den Commissären für die Angelegenheiten Indiens liegt es dem zufolge ob, die erforderlichen Befehle zu erlassen.

(Gezeichnet:) **Wm. L. Bathurst** m. p.

255.

Verordnung des Justizministeriums vom 9. December 1852,

giltig für den ganzen Umfang des Reiches, mit Ausnahme der Militärgränze,

wodurch der Gerichtsstand und das Verfahren für die Amortisation von Bank-Anweisungen bestimmt wird.

Aus Anlass des Zweifels, welchem Gerichte die Amortisirung von Bank-Anweisungen zustehe, findet sich das Justizministerium bestimmt, im Einverständnisse mit dem Finanzministerium die Belehrung zu ertheilen, dass zur Amortisirung der Bank-Anweisungen, diese mögen von der Bankcentral- oder einer Bankfilialcasse ausgestellt seyn, jenes Handelsgericht oder jener handelsgerichtliche Senat berufen ist, in dessen Sprengel sich der Zahlungs-Ort der Bank-Anweisung befindet.

Die Handelsgerichte und Handelssenate werden übrigens angewiesen, vor Einleitung der Amortisirung von Bank-Anweisungen die Bankcasse des Zahlungs-Ortes um die Auskunft, ob die zu amortisirende Bank-Anweisung unter den angegebenen Merkmalen noch unbehoben haftet, anzugehen, und sie sowohl von der Amortisations-Einleitung, als auch von der Amortisations-Erklärung zu verständigen.

Krauss *m. p.*